

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶/۰۴/۱۰

محمد همایون همت

پاکستان او شهباز شریف: مبتکر نه، بلکې (فرمانبردار)

د سپینې ماڼۍ د دوه‌گوني چلند او د پاکستان د دوه‌گوني اعتراف

واک په واشنگټن کې و، وینا په اسلام‌آباد کې؛ حکم هلته جوړېده، اعلان دلته کېده.

په وروستيو سياسي تحولاتو کې د دوو اوونيو د اوربند او د هغه د چوکاټ په اړه داسې فضا جوړه شوه، چې گواکې پاکستان او په ځانگړي ډول شهباز شريف د دې بهير اصلي مبتکران وو. خو کله چې دا موضوع د شواهدو، اسنادو، سياسي منطق، او د قدرت د حقيقي توازن له زاويې وڅېړل شي، نو حقيقت تر دې ډېر توپير لري. پاکستان په دې بهير کې موجود و، تماشونه يې درلودل، رول يې ولوباوه، او د پيغام رسولو په ډگر کې يې برخه واخيسته؛ خو موجودې نښې او معتبر اسناد دا نه ښيي چې د اوربند د شرطونو، حدودو، او اصلي سياسي چوکاټ سرچينه دې اسلام‌آباد و. برعکس، د موجودو راپورونو عمومي لوست دا ذهنيت پياوړی کوي چې اصلي چوکاټ بل ځای جوړېده، او پاکستان يې د اعلان، انتقال، او د اومرو د تطبيق لوری و.

د دې قضیې تر ټولو مهم ټکی دا دی چې منځگړيتوب او ابتکار يو شی نه دي. ډېر ځله داسې کېږي چې يو هېواد د خبرو په فضا کې فعاله ونډه اخلي، د تماشونو لاره پرانيزي، پيغامونه رسوي، او حتی د نرمو جملو او سياسي اشارو په وسيله د تفاهم فضا هم برابروي؛ خو دا پخپله دا معنا نه لري چې همدغه هېواد دې د اصل د طرحې جوړوونکی هم وي. په دې موضوع کې هم همدا فرق خورا مهم دی. پاکستان پر صحنه و، خو دا تر اوسه نه شي ثابتولای چې د صحنې تر شا د پرېکړې بنسټيز واک هم له هغه سره و. همدلته د مبتکر او عملي کونکي فر مانبردار تر منځ اصلي توپير راڅرگندېږي. شواهد او اسناد هم همدا تفکيک پياوړی کوي.

روپټرز د ۲۰۲۶ د اپرېل په ۷مه د سپينې ماڼۍ له قوله وليکل چې ترمپ د پاکستان له وړانديزه «خبر» و او ځواب به ورکوي. دا يوازي عادي ډيپلوماتيک عبارت نه دی؛ مانا يې دا ده چې د اسلام‌آباد غوښتنه د واشنگټن له خبرتيا او محاسبې بېله نه وه. همداراز، رويټرز د اپرېل په ۸مه په خپل تفصيلي راپور کې وليکل چې د شهباز شريف ناوخته عامه غوښتنه يوه «همغږي شوي هڅه» وه او دا غوښتنه هغه وخت وړاندې شوه چې دواړو لورو لا له وړاندې «په اصل کې» موافقه کړې وه. هماغه راپور د امريکايي «۵-ماده‌بيز وړانديز» يادونه هم کوي. دا درې ټکي په گډه ښيي چې د اصلي چوکاټ مفهومي وزن په واشنگټن کې و، نه په اسلام‌آباد کې. (رويټرز، ۷ او ۸ اپرېل ۲۰۲۶)

اسوشيتېډ پريس هم د همدې تصوير بله برخه روښانوي. AP وليکل چې ترمپ خپله د دوو اوونيو د وقفې پرېکړه «د شهباز شريف او عاصم منير سره د خبرو» پر بنسټ اعلان کړه؛

خو هماغه راپور دا هم ښيي چې د پلان پر متن او د شرايطو پر مانا لا هم ابهام موجود و، په تېره بيا د ايران د ۱۰-ماده‌بيز پلان د بېلابېلو نسخو له امله. په بل عبارت، پاکستان د خبرو په صحنه کې و، خو د مادو اصلي واک او وروستی تفسير لا هم د لويو قدرتي مرکزونو تر منځ څرخېده. (AP، ۷ اپرېل ۲۰۲۶) واشنگټن پوست بيا د دې قضیې تر ټولو مهم تضاد رابرسېره کوي. پوست وليکل چې شهباز شريف په خپل لومړني اعلان کې ادعا وکړه چې اوربند لبنان هم رانغاړي؛ خو د اسرئيلو دفتر او وروسته د سپينې ماڼۍ وياندې وويل چې لبنان د اوربند برخه نه دی.

د پاڼو شميره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دلکني د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په خپر و لولی

واشنګټن پوست دا وضعیت «legitimate misunderstanding» یا مشروع ناسمپوهای (سوء تفاهم) وپاله، خو د سیاسي تحلیل له مخې دا یوازې ناسمپوهای نه و؛ بلکې د واک او بیان تر منځ واټن و. یعنې، هغه څه چې پاکستان اعلانول، له هغه څه سره یو شان نه وو چې واشنګټن او تل ابیب یې د منلو وړ بولل. (واشنګټن پوست، ۷ او ۸ اپریل ۲۰۲۶)

د نیویارک ټایمز د راپور ټاټوبی یادونو کې دا ادعا راغلي چې د شهباز شریف د اوربند اړوند پیغام سپینې ماڼۍ مخکې له مخکې لیدلې او ورباندې یې رضایت بنوولی و. بزښ سنډرډ، چې د نیویارک ټایمز راپور ته اشاره کوي، لیکي چې د ټرمپ ادارې د هغه بیان «off signed and seen» کړی و.

بیا هم د رویترز له «همغږي شوي هڅې» او د سپینې ماڼۍ له «aware» دريځ سره یو ځای د همدې لوی تصویر د پیاوړتیا سبب کېږي. (Business Standard د NYT د راپور په حواله، ۹ اپریل ۲۰۲۶) له همدې ځایه د سپینې ماڼۍ دوه گونې چلند ډېر ښه لوستل کېدای شي. واشنګټن تل هڅه کوي چې یوه نرمه سیاسي څېره هم وساتي او په عین وخت کې د پرېکړې واک هم له لاسه ور نه کړي. دلته هم همداسې ښکاري: له یوې خوا د سولې، ډیپلوماسۍ، نرمښت، او منځګړیتوب فضا رامنځته کېږي؛ خو له بلې خوا د اصلي شرطونو، نهایي حدودو، او د منلو وړ چوکاټ کنټرول د هماغه ځواکمن مرکز په لاس کې پاتې کېږي. سپینه ماڼۍ د سیاسي فضا نرم مخ بل لوري ته سپاري، خو د سیاست اصلي واګې بیا له خپل لاسه نه باسي. همدا د دوه گوني چلند اصل دی: په ژبه کې نرمي، خو په عمل کې انحصار؛ په ښکاره کې مشارکت، خو په حقیقت کې کنټرول.

د همدې موازي کرښې په اوږدو کې د پاکستان او شهباز شریف دوه گوني اعتراف هم روښانه کېږي. په عامه وینا او تبلیغاتي فضا کې داسې تصویر وړاندې کېږي چې گواکې پاکستان د یوه مهم ډیپلوماتیک ابتکار مرکز و او شهباز شریف د حل لارې مخکښ جوړوونکی و. دا ډول انځور طبعاً د خلکو لپاره جذاب ښکاري، ځکه هر دولت غواړي ځان د بریا، تدبیر، او سیاسي اغېزمنوالي په لباس کې وړاندې کړي.

خو کله چې دغه ادعا له سیاسي واقعیتونو، د قدرت له توازنه، او د حالاتو له منطقي لوست سره پرتله شي، نو معلومېږي چې خبره دومره ساده نه ده. هلته ښکاري چې (نان داد فرمان داد) پاکستان تر ډېره د هغه څه اعلان او د وشنګټن د اوامرو د تطبیق کاوه چې اساسي چوکاټ یې د پاکستان بهر تعریف شوی و. په ساده ژبه: په ښکاره خبرو کې «ابتکار»، خو په عمل کې تابعیت؛ په بیان «کې خپلواکي»، خو په عمل او موقعیت کې تا بعدار.

عام ولس ته د دې موضوع د پوهولو لپاره باید خبره لا نوره ساده شي. که یو څوک پیغام راوړي، دا ضروري نه ده چې پیغام دې د ده خپل وي. که یو څوک د حل اعلان وکړي، دا حتمي نه ده چې حل دې همده جوړ کړی وي. په نړیوال سیاست کې ډېر ځله قوي قدرتونه خپله سخته او حساب شوي طرحه د یوه بل لوري له خولې اعلانوي، خو هم فضا نرمه ښکاره شي، هم د فشار اصلي سرچینه پټه پاتې شي، او هم د منځګړیتوب کرښه په یوه بل لوري وویشل شي.

د دې قضیې عمومي انځور هم تر ډېره همداسې ښکاري: د قدرت سرچینه بل ځای وه، او د اعلان غږ بل ځای اورېدل کېده.

همدلته د «فرمانبردار» کلمه، که څه هم ژورنالیستي رنگ لري، خو د مقالې په سرلیک کې په قوس کې ځکه راوړل شوه چې لوستونکی فکر کولو ته رابولي. البته د متن په دننه کې باید هماغه درنه، علمي، او متوازنه ژبه وکارول شي، لکه: عملي کوونکی، تطبیقوونکی، سیاسي انتقالوونکی، یا اجرائي لوری.

په همدې اساس، د شهباز شریف په اړه تر ټولو مناسب تعبیر دا دی چې هغه د دې اوربند د اصلي طرحې مؤلف نه و؛ بلکې د هغه د اعلان او د اوامرو د تطبیق سیاسي لوری و.

د دې دوهمې حالت عواقب هم مهم دي. لومړی، عام لوستونکی د قدرت د اصلي مرکز په اړه غلط تصور اخلي او داسې انګېږي چې گواکې ابتکار په اسلام اباد کې زېږېدلی و.

دوهم، سپینه ماڼۍ له دې فضا سیاسي ګټه اخلي: یو نرم، ډیپلوماتیک، او د سولې پلوی تصویر وړاندې کوي، خو د فشار، حدودو، او اصلي پرېکړې واک له ځان سره ساتي.

درېیم، پاکستان ته لنډمهالی تبلیغاتي امتیاز ورکول کېږي، خو په عین حال کې د هغه رښتیني موقعیت د یوه داسې لوري په توګه راڅرګندېږي چې د بل ځواک د جوړ شوي چوکاټ سیاسي بار پر اوږو وړي.

همدا علت دی چې ولې د «مبتکر» کلمه له مبالغې خالي نه ښکاري، خو «عملي کوونکی» او «تطبیقوونکی» له سیاسي حقیقت سره ډېر نږدې برېښي.

که د دې ټول بحث روح په یوه ساده او روښانه جمله کې راوڅارو، نو ویلای شو: سپینې ماڼۍ غوښتل چې د سولې ژبه هم خپله وساتي او د واک واګې هم خوشې نه کړي؛ پاکستان غوښتل چې د ابتکار کریدیت واخلي، خو د اصلي پرېکړې واک یې په لاس کې نه و. همدلته د ترمپ د دوه‌ګوني چلند او د شهپاز شریف د دوه‌ګوني اعتراف ترمنځ موازي اړیکه راڅرګندېږي. یو لوری د سیاست مالک و، بل لوری د سیاست ویاند؛ یو لوری د چوکاټ جوړوونکی و، بل لوری د چوکاټ اعلانوونکی.

پایله

د دې موضوع تر ټولو روښانه، ساده، او منصفانه پایله دا ده چې پاکستان او شهپاز شریف باید د دې بهیر د اصلي مبتکرانو په توګه ونه لوستل شي. هغوی موجود وو، رول یې درلود، او د صحنې پر سر یې فعالیت کاوه؛ خو د فکر، چوکاټ، او نهایي تصمیم اصلي مرکز نه وو. اصلي وزن بل ځای و، او پاکستان د هغه وزن د اعلان، انتقال، او د بل چا د اوا مرو د تطبیق لوری و.

له همدې امله، لکه څنګه چې د سپینې ماڼۍ دوه‌ګوني چلند باید لوستونکو ته روښانه شي، همداسې د پاکستان او شهپاز شریف دوه‌ګوني اعتراف هم باید په صراحت سره وښودل شي. واشنگټن د واک ژبه لرله، اسلام‌آباد د بیان او د فرمان د اطاعت ژبه؛ چوکاټ هلته جوړېده، اعلان دلته کېده.

نو ځکه، د «مبتکر» پر ځای د «عملي کوونکي» یا په ژورنالیستي تعبیر د «فرمانبردار» اصطلاح، د دې قضیې له سیاسي منطق سره تر بل هر تعبیر ډېره نږدې ښکاري.

سرچینې

- ۱) Reuters, 7 April 2026: Trump aware of Pakistani proposal and will respond, White House says.
- ۲) Reuters, 8 April 2026: 'Talks were almost dead': Pakistan's last-ditch effort to secure Iran war truce.
- ۳) Associated Press, 7 April 2026: U.S. and Iran agree to 2-week ceasefire as Trump pulls back on threats.
- ۴) The Washington Post, 7 April 2026: Trump agrees to suspend attacks for 'two weeks' if Iran opens Strait of Hormuz.
- ۵) The Washington Post, 8 April 2026: Airstrikes, turmoil in Strait of Hormuz imperil ceasefire with Iran.
- ۶) Business Standard, 9 April 2026. :

د پاڼو شمېره: له 3 تر 3